

Josip Barlek (1948. – 1922.)

Nepunih tjedan dana prije svoga imendana, 13. ožujka 2022. godine, od posljedica kratke i teške bolesti preminuo je viši kustos Josip Barlek, profesor etnologije i sociologije, muzealac, dugogodišnji djelatnik Etnografskog muzeja u Zagrebu, kolega i prijatelj, dragi Joža. U Etnografskom muzeju bio je zaposlen je od 1979. godine na radnom mjestu voditelja Zbirke preslica i vretena, Zbirke šaranih tikvica, Zbirke ukrašenih drvenih predmeta, Zbirke pisanica i Zbirke predmeta vezanih uz običaje i vjerovanja, a s muzejskim radom upoznao se još tijekom volontiranja u Muzeju od 1972. godine kada je radio kao preparator na stalnom postavu. Josip Barlek bio je autor stotinu i deset samostalnih i koautorskih izložaba. Objavio je tekstove u 35 autorskih kataloga izložbi, 20 radova u publikacijama koje su referentna literatura za polazište u istraživanju običaja i muzejskih zbirki koje je vodio.

Josip Barlek osnovao je i obogatio Etnografski muzej dotad nepostojećom zbirkom božićnih jaslca. Muzej je istodobno postao mjesto susreta izrađivača i ljubitelja božićnih jaslca, mjesto na kojem je Joža okupljao brojne umjetnike i vlasnike božićnih jaslca. Hrvatske, tradicijske, stare i nove, te umjetničke jaslce predstavljao je dvadeset godina (1991. – 2021.) na brojnim izložbama u Etnografskom muzeju, muzejskim i kulturnim institucijama u Hrvatskoj i diljem Europe (Austrija, Italija, Slovenija, Njemačka, Nizozemska, Francuska, Slovačka, Poljska, Bugarska i Makedonija). Organizirao je redovito sudjelovanje Etnografskog muzeja i članova Udruge prijatelja božićnih jaslca na međunarodnim izložbama, među kojima valja izdvojiti 100 Presepi in Vaticano u Vatikanu, Borghi e Presepi u Sutriu, Natale a Verona u Veroni i Međunarodnu izložbu božićnih jaslca u Arlesu i Salzbourgu. Potaknuo je međunarodnu kulturnu suradnju na bazi reciprociteta na temu božićnih i uskrasnih običaja s kolegicama i kolegama iz Etnografskih muzeja u Makedoniji, Bugarskoj i Slovačkoj uspostavivši interkulturalni dijalog. Bio je utemeljitelj i organizator manifestacije Županijske smotre Udruge prijatelja božićnih jaslca koja je održavana u različitim gradovima Zagrebačke županije. Strastveno i s ljubavlju nastavio je raditi i u mirovini na organizaciji sudjelovanja članova Udruge na međunarodnim izložbama i Županijskim smotrama.

Njegove izložbe uvijek je pratio odlično osmišljen i organiziran program, ponajviše ostvaren u suradnji s brojnim nositeljima vještina i kulturno-umjetničkim društvima, na kojemu su posjetitelji mogli vidjeti i naučiti od kazivačica umijeća šaranja

uskrsnih pisanica ili izrade božićnog nakita (kinča), čuti interpretaciju božićnih i uskrsnih običaja (glazbeno-scenske prikaze), ali poslušati i brojna interdisciplinarna predavanja organizirana u suradnji sa Zagrebačkom nadbiskupijom, muzejskim ustanovama i stručnjacima iz različitih struka. Osobito ga je odlikovao rad na popularizaciji struke te je redovito i sam održavao predavanja vezana uz uskrse i božićne običaje u Muzeju, kao i u raznim drugim kulturnim i obrazovnim institucijama u Hrvatskoj. Često je živo i uvjerljivo sudjelovao u brojnim televizijskim i radijskim emisijama. Svi su poznavali Josipa Barleka! Bio je jedan od zaljubljenika u svoju struku i s osobitim je žarom želio prenijeti svoja istraživanja i znanja mladim generacijama te je svoja predavanja prilagođavao raznim dobnim skupinama i vrstama posjetitelja, a na kraju vodstva običavao je zajedno s publikom zapjevati božićnu pjesmu *Narodil nam se...*

Etnografski muzej bio je njegov drugi dom, velika ljubav, te, iako je bio u mirovini, često je i rado dolazio u Muzej kao bi prenio svoja znanja mladim kustosima o predmetima, priče o kazivačima i suradnicima s terena, o načinima postizanja suradnje i podrške za neki novi projekt, neku novu izložbu, neku novu inicijativu... Kada smo se zadnji put vidjeli i popili našu zadnju zajedničku kavu, pripomenuo je svoju najveću želju: da se s njegovim odlaskom ne ugasi Udruga, nego da se nastavi rad, osobito s izložbama i okupljanjem mlađih članova. Tri mjeseca prije kraja njegova života izabran je novi mladi predsjednik Udruge i znam da je Joža bio zadovoljan odabirom.

Josip Barlek svojim je djelovanjem trajno zadužio hrvatsku etnologiju i muzeologiju. Svojom velikom energijom, iznimnom znatiželjom i vedrim duhom promicao je hrvatsku kulturnu baštinu u Hrvatskoj i u Europi, bio je strastveni zaljubljenik u baštinu, rođeni etnolog i muzealac, otvorena duša koja je nastojala razumjeti sve ljude koje je oko sebe okupljao i koje je volio. Nažalost, više nećemo moći vidjeti njegov osmijeh i čuti njegov emotivni skromni komentar, ali ćemo ga se uvijek rado sjećati i pamtiti ga.

Zvezdana Antoš